

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Hipšra, soudce Milana Podhrázkého a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **S. Y.**, zastoupen Mgr. Zuzanou Kratěnovou, advokátkou se sídlem Bělehradská 572/63, Praha 2, proti žalovanému: **Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2, Praha 3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2026, č. j. 37 A 5/2026-32,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2026, č. j. 37 A 5/2026-32, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 2. 2026, č. j. CPR-29052-6/ČJ-2025-930310-V230, **se zrušuje a věc se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti částku 24 538,80 Kč k rukám jeho zástupkyně Mgr. Zuzany Kratěnové, advokátky, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy rozhodnutím ze dne 14. 8. 2025, č. j. KRPA-228969-21/ČJ-2025-000022-SV, uložilo žalobci správní vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. b) bod 3, 4 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), jelikož se žalobce zdržoval na území České republiky bez platného cestovního dokladu a oprávnění k pobytu. Zároveň stanovilo tříletou dobu, po kterou nelze žalobci umožnit vstup na

území členských států Evropské unie, Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace (dále jen „EU a smluvní státy“).

[2] Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 4. 2. 2026, č. j. CPR-29052-6/ČJ-2025-930310-V230, zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

II.

[3] Žalobce podal proti výše uvedenému rozhodnutí žalobu k Městskému soudu v Praze, který ji zamítl rozsudkem ze dne 16. 4. 2026, č. j. 37 A 5/2026-32. Městský soud neshledal, že by rozhodnutí o vyhoštění porušovalo zásadu *non-refoulement*. Zároveň je rozhodnutí podle jeho názoru přiměřené jak ohledně zásahu do žalobcova soukromého života, tak ohledně délky uloženého opatření. Rozsudek městského soudu je k dispozici na www.nssoud.cz a kasační soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[4] Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[5] Podle stěžovatele městský soud nesprávně posoudil otázku existence důvodné obavy ze skutečného nebezpečí ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců. Městský soud v rámci svých úvah vychází z toho, že v Bělorusku dochází vůči účastníkům protivládních demonstrací a odpůrcům režimu k represím, a že osoby zadržené z těchto důvodů mohou čelit mučení a nelidskému zacházení. Přesto však přijal nepřiměřeně restriktivní výklad podmínek ochrany a fakticky požadoval téměř jistotu individualizovaného postihu právě vůči stěžovateli. Takový přístup neodpovídá smyslu ochrany před navrácením. Pro aplikaci § 179 zákona o pobytu cizinců není rozhodné, zda je budoucí újma prokázána s jistotou, ale zda existuje reálné a důvodné nebezpečí. Městský soud však založil své závěry především na tom, že stěžovatel byl v minulosti zadržen jen krátce, bylo mu umožněno vycestovat a nepodal žádost o mezinárodní ochranu. Tyto okolnosti samy o sobě nevylučují existenci skutečného nebezpečí při návratu. Úvaha městského soudu, že pokud by stěžovatel čelil zájmu běloruských orgánů, nebyl by zadržen pouze na dva dny nebo by mu nebylo umožněno vycestovat, je spekulativní. Stejně tak závěr, že nepodání žádosti o mezinárodní ochranu zpochybňuje důvodnost obav stěžovatele, nemůže být sám o sobě rozhodující.

[6] Stěžovatel dále uvedl, že městský soud pochybil, když odmítl významné části tvrzení a důkazních podkladů s poukazem na procesní pasivitu stěžovatele ve správním řízení. Městský soud sice připustil, že v řízeních směřujících k navrácení musí být zásada *non-refoulement* plně zajištěna, avšak následně uvedl, že se nemůže zabývat tvrzeními a podklady, které stěžovatel neuplatnil již dříve. Tím vytvořil vnitřně rozpornou konstrukci, když na jedné straně deklaroval absolutní povahu ochrany před navrácením do nebezpečí, ale na druhé straně tuto ochranu podmínil procesní aktivitou stěžovatele ve správním řízení. Jestliže soud přezkoumává rozhodnutí o správním vyhoštění, jehož výkon může vést k návratu osoby do státu, kde jí hrozí nelidské zacházení nebo mučení, nemůže bez dalšího odmítnout zabývat se podklady významnými pro posouzení této otázky jen proto, že nebyly předloženy dříve. Tím spíše to platí tam, kde se jedná o zemi

pokračování

s obecně známými systémovými represivními praktikami vůči odpůrcům režimu. Městský soud tedy měl posoudit obsah předložených podkladů materiálně, tedy zda zvyšují pravděpodobnost skutečného nebezpečí při návratu stěžovatele.

[7] Stěžovatel dále namítal, že skutkové závěry, které městský soud převzal ze správních rozhodnutí, nemají v podstatných částech dostatečnou oporu ve spisech a jsou založeny spíše na domněnkách než na spolehlivě zjištěném skutkovém stavu. Toto platí zejména pro závěr, že krátkodobé zadržení stěžovatele v minulosti svědčí proti existenci rizika, že legální vycestování z Běloruska vylučuje zájem státních orgánů o osobu stěžovatele, že nepodání žádosti o mezinárodní ochranu zpochybňuje vážnost obav stěžovatele a že obecné informace o postizích navrátilců se nemohou vztahovat právě na stěžovatele. Tyto závěry nejsou výsledkem řádně zjištěného skutkového stavu, ale hodnotících úvah bez dostatečné skutkové opory. Ze samotné skutečnosti, že v určitém období nebyl stěžovatel vystaven intenzivnějším represím, nelze bez dalšího dovodit, že mu v současnosti po návratu nic nehrozí. Stejně tak z možnosti dřívějšího odjezdu ze země nelze automaticky vyvozovat neexistenci budoucího rizika. Soud navíc bagatelizoval tvrzení stěžovatele o riziku kontrol na hranicích, prověřování obsahu mobilních telefonů a dohledávání dřívější protivládni aktivity. Právě v tomto směru však měl zkoumat, zda ve spojení s politickou situací v zemi původu a s osobní historií stěžovatele nevzniká reálné nebezpečí postihu dosahující intenzity podle § 179 zákona o pobytu cizinců.

[8] Napadený rozsudek je podle stěžovatele v části odůvodnění nepřezkoumatelný, protože se dostatečně nevypořádává s podstatou žalobní argumentace. Městský soud opakovaně uvedl, že tvrzení stěžovatele jsou obecná nebo nedostatečně individualizovaná, avšak již přesvědčivě nevysvětlil, jaké konkrétní skutečnosti považuje za chybějící a proč předložené podklady nemohou zvyšovat míru rizika při návratu. Stejně tak dostatečně neodůvodnil, proč v poměrech současného Běloruska nepředstavuje hrozba trestního stíhání, zadržení či hraniční kontroly současně i relevantní indikátor rizika špatného zacházení. Napadený rozsudek tak neumožňuje přezkum závěru, že u stěžovatele nebylo zjištěno skutečné nebezpečí ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců.

[9] Podle stěžovatele městský soud rovněž nedostatečně posoudil přiměřenost správního vyhoštění z hlediska § 119a odst. 2 a § 174a zákona o pobytu cizinců. Soud prakticky založil svůj závěr na tom, že stěžovatel nemá v České republice rodinu, nerozumí českému jazyku a v Bělorusku má rodinné příslušníky a zajištěné bydlení. Takové hodnocení je neúplné. Zákon výslovně vyžaduje hodnotit vedle rodinných vazeb i délku pobytu, společenské a kulturní vazby navázané na území, ekonomické poměry a intenzitu vazeb ke státu původu. Stěžovatel přitom v České republice pobýval dlouhodobě a městský soud se dostatečně nezabýval tím, jak se tato skutečnost promítla do jeho soukromého života, sociálních vazeb a faktického ukotvení. Naopak vazby ke státu původu posoudil soud převážně formálně. Skutečnost, že ve státě původu žijí rodinní příslušníci, sama o sobě ještě nevypovídá o skutečné intenzitě a funkčnosti těchto vazeb po několikaletém pobytu mimo zemi.

[10] Stěžovatel je dále toho názoru, že napadený rozsudek neobsahuje přesvědčivé odůvodnění, proč právě tříletá doba zákazu vstupu je v konkrétním případě přiměřená. Městský soud v zásadě převzal úvahu, že délka uloženého opatření je přiměřená, protože je

kratší než doba neoprávněného pobytu. Takové srovnání však samo o sobě nepostačuje. Bylo třeba individuálně zhodnotit i polehčující okolnosti, zejména spolupráci stěžovatele se správními orgány, absenci jiné škodlivé nebo násilné činnosti, jakož i konkrétní osobní poměry stěžovatele. Mechanická úvaha založená převážně na délce protiprávního stavu neodpovídá požadavku individualizovaného posouzení přiměřenosti.

[11] Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. Současně navrhl, aby podané kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek.

IV.

[12] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že plně souhlasí s názorem městského soudu, který byl uveden v napadeném rozsudku, a dále odkázal na své vyjádření k žalobě s tím, že ve svém postupu a ve svých závěrech neshledává pochybení. S ohledem na uvedené žalovaný navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

V.

[13] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda je kasační stížnost přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. totiž platí, že rozhodoval-li před krajským soudem o věci specializovaný samosoudce a kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud jako nepřijatelnou. Nejvyšší správní soud přijme kasační stížnost k věcnému přezkumu pouze v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to i) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo potřeby překonání judikatury, nebo ii) v případě zásadního pochybení krajského soudu (usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS).

[14] Kasační stížnost tedy může být přijatelná mimo jiné v případě zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Tak tomu je i v právě projednávané věci, neboť, jak bude rozebráno níže, posouzení důvodů znemožňující vycestování podle § 179 zákona o pobytu cizinců bylo takovými zásadními pochybeními stíženo.

[15] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[16] Kasační stížnost je důvodná.

[17] Podle § 119 odst. 1 písm. b) bod 3, 4 zákona o pobytu cizinců vydá policie rozhodnutí o vyhoštění cizince až na 5 let, pokud cizinec pobývá na území EU a smluvních států bez platného cestovního dokladu či bez platného oprávnění k pobytu. Podle § 119a odst. 2 zákona o pobytu cizinců takové rozhodnutí nelze vydat, jestliže jeho důsledkem by byl nepřiměřený zásah do soukromého nebo rodinného života cizince.

pokračování

Správní orgány zohlední podle § 174a odst. 1 zákona o pobytu cizinců při posuzování přiměřenosti dopadů rozhodnutí zejména závažnost nebo druh protiprávního jednání cizince, délku pobytu cizince na území, jeho věk, zdravotní stav, povahu a pevnost rodinných vztahů, ekonomické poměry, společenské a kulturní vazby navázané na území a intenzitu vazeb ke státu, jehož je cizinec státním občanem.

[18] Co se týče námitky nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, na kterou je třeba se ze systematického hlediska zaměřit nejdříve, tu neshledal Nejvyšší správní soud důvodnou. Z napadeného rozsudku je zřejmé, jakými úvahami se městský soud řídil a jak vypořádal jednotlivé žalobní námitky. Napadený rozsudek je podrobně odůvodněn a předkládá ucelený soubor argumentů, na které ostatně stěžovatel obsáhle reaguje ve své kasační stížnosti. Z ustálené judikatury dále plyne, že soud není povinen vypořádat se s každou dílčí námitkou, pokud proti tvrzení účastníka řízení postaví právní názor, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (srov. např. rozsudek NSS ze dne 23. 12. 2015, č. j. 2 As 44/2013-125). Takový postup shledal ústavně konformním i Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, dostupném na <http://nalus.usoud.cz>: „Není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná.“ Jak je již výše uvedeno, právě ucelený argumentační systém napadený rozsudek obsahuje.

[19] Důvodná není ani námitka nesprávného hodnocení přiměřenosti zásahu do soukromého a rodinného života stěžovatele. Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem, že se správní orgány podrobně zabývaly všemi podstatnými okolnostmi soukromého a rodinného života stěžovatele (viz zejména str. 4 až 6 prvostupňového rozhodnutí), zejména zohlednily závažnost a druh jeho protiprávního jednání (délka neoprávněného pobytu, povědomí o neoprávněném pobytu, absence snahy řešit neoprávněný pobyt), délku pobytu na území, jeho věk a zdravotní stav (je zdravý, dospělý, samostatný a schopen se o sebe postarat), povahu a pevnost rodinných vztahů (je svobodný, bezdětný, v České republice nemá žádné rodinné příslušníky, nežije ve společné domácnosti s občanem ČR či EU), ekonomické poměry (na území České republiky nemá žádný majetek, pohledávky či závazky, není oprávněn zde pracovat), společenské a kulturní vazby navázané na území (stěžovatel do protokolu o výsledku účastníka řízení sám uvedl, že nemá žádné společenské a kulturní vazby, neovládá český jazyk), a intenzitu vazeb ke státu, jehož je státním občanem (přiměřená možnost integrace v domovském státě, kde žijí jeho rodiče, bratr a sestra, u rodičů má pak zajištěno ubytování). Městský soud proto nepochybil, když dospěl k závěru, že rozhodnutím o správním vyhoštění nedojde k nepřiměřenému zásahu do soukromého a rodinného života stěžovatele.

[20] Rovněž námitka, že napadený rozsudek neobsahuje přesvědčivé odůvodnění, proč právě tříletá doba zákazu vstupu je v konkrétním případě přiměřená, je nedůvodná. Stěžovatel v podané žalobě vyjádřil pouze obecný nesouhlas s délkou uloženého zákazu vstupu s tím, že jsou v jeho případě dány okolnosti pro to, aby tato délka byla kratší s ohledem na to, že po celou dobu řízení spolupracoval s policií. Z obsahu správního spisu přitom vyplývá, že správní orgány při stanovení doby, po kterou nelze stěžovateli umožnit vstup na území členských států EU, zohlednily jak polehčující, tak i přitěžující skutečnosti.

Ve prospěch stěžovatele zohlednily skutečnost, že se jedná o první projednávané porušení zákona o pobytu cizinců ze strany stěžovatele a že ten se správním orgánem spolupracoval. Na druhou stranu správní orgány přihlíděly k tomu, že neoprávněný pobyt stěžovatele na území byl zjištěn vlastní činností policie a že stěžovatel dlouhodobě vědomě porušoval právní předpisy – pobýval zde bez oprávnění k pobytu, bez platného cestovního dokladu, neoprávněně zde pracoval a neměl uzavřené zdravotní pojištění, čímž dal najevo, že nemá zodpovědný přístup a je laxní k právním předpisům platným na území České republiky. Doba, po kterou nelze stěžovateli umožnit vstup na území členských států EU, byla proto stanovena v horní polovině sazby zákonného rozpětí, a to v délce tří let, kdy maximální hranice je 5 roků. Městský soud pak konstatoval, že správní orgán prvního stupně i žalovaný vzali polehčující okolnost (spolupráce se správními orgány) v potaz při stanovování délky opatření, zároveň však museli zvážit i skutečnosti přitěžující, konkrétně dobu neoprávněného pobytu trvající více než 4 roky a vědomé porušení povinností. Městský soud následně uzavřel, že stanovená délka opatření není nepřiměřená, neboť je kratší než délka stěžovatelova nelegálního pobytu. Vzhledem k obecnosti uplatněné žalobní námitky je toto její vypořádání ze strany městského soudu zcela dostačující. Nelze tak souhlasit se stěžovatelem, že při stanovení délky opatření nebyly individuálně zhodnoceny okolnosti jeho případu.

[21] Nelze se ovšem ztotožnit se způsobem, jakým se městský soud vypořádal s naplněním zásady *non-refoulement*. Stěžovatel v této souvislosti namítá, že jsou dány důvody, které mu znemožňují vycestovat zpět do Běloruské republiky. Konkrétně zpochybňuje závěry závazných stanovisek o možnosti jeho vycestování jak s odkazem na obecnou politickou situaci v Bělorusku, tak s tvrzením o konkrétním nebezpečí, které mu osobně hrozí kvůli souhrnu jeho individuálních okolností a dřívějších aktivit.

[22] Nejvyšší správní soud se proto zaměřil na otázku, jestli bylo při rozhodování o možnosti vycestování stěžovatele do Běloruské republiky řádně posouzeno, zda stěžovateli v zemi jeho původu nehrozí skutečné nebezpečí (§ 179 odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců). Přistoupil proto k přezkumu revizního závazného stanoviska ministra vnitra ve spojení se závazným stanoviskem Ministerstva vnitra a jeho podkladů (§ 75 odst. 2 věta druhá s. ř. s.; rozsudek NSS ze dne 27. 1. 2016, č. j. 6 Azs 114/2015-38, č. 3393/2016 Sb. NSS).

[23] Podle § 179 odst. 1 a 2 zákona o pobytu cizinců platí, že *vycestování cizince není možné v případě důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu tam hrozilo skutečné nebezpečí. Za skutečné nebezpečí se podle tohoto zákona považuje navrácení v rozporu s čl. 2 až 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.*

[24] Účelem tohoto ustanovení je naplnění zásady *non-refoulement* (rozsudek NSS ze dne 24. 5. 2017, č. j. 1 Azs 65/2017-50, bod 24, či rozsudek NSS ze dne 9. 5. 2024, č. j. 2 Azs 316/2023-47, bod 30). To odpovídá čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. 12. 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních

pokračování

příslušníků třetích zemí, jejíž transpozicí je právní úprava vyhoštění obsažená v zákoně o pobytu cizinců.

[25] V souladu s článkem 10 Ústavy České republiky se na danou věc přímo aplikuje čl. 3 Úmluvy. Ten je přitom nutné „pod úhlem mezinárodněprávní zásady non-refoulement vykládat tak, že stanoví závazek České republiky nevystavit žádnou osobu, jež podléhá její jurisdikci, újmě, která by spočívala v obrožení života či vystavení mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a to např. tím, že bude vyhoštěna či v důsledku jiných okolností donucena vycestovat do země, kde by jí taková újma hrozila“ (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 16. 11. 2016, č. j. 5 As 104/2013-46, č. 3528/2017 Sb. NSS, bod 22).

[26] V souvislosti s čl. 3 Úmluvy Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) dovodil, že vnitrostátní orgány musí námitky vyhošťovaných osob, že jim v cílové zemi hrozí špatné zacházení, podrobit pečlivému přezkumu. Orgány jsou povinny posoudit všechny dostupné materiály a musí své závěry opřít o spolehlivé domácí a zahraniční zdroje, při zohlednění konkrétních skutkových okolností případu (viz rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2017, č. j. 1 Azs 64/2017-55, bod 25). Nejvyšší správní soud upozorňuje rovněž na rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 3. 2016, F. G. proti Švédsku, stížnost č. 43611/11, podle kterého se příslušné správní orgány a soudy musí zabývat všemi okolnostmi, které vyjdou v průběhu řízení najevo a které by mohly být relevantní z hlediska posouzení toho, zda stěžovateli nehrozí v zemi původu skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy (srov. též rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 Azs 246/2016-45).

[27] Informace o zemi původu použité k posouzení existence skutečného nebezpečí musí být v maximální možné míře 1. relevantní, 2. důvěryhodné a vyvážené, 3. aktuální a ověřené z různých zdrojů, a 4. transparentní a dohledatelné (viz rozsudek NSS ze dne 24. 5. 2017, č. j. 1 Azs 65/2017-50, body 23 a 24). Zohlednit je třeba nejen legislativní rámec určitého jevu v zemi původu, ale rovněž reálnou praxi.

[28] Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 1 Azs 65/2017-50 dále uvedl, že „[ú]čelem úpravy obsažené v § 179 zákona o pobytu cizinců je naplnění zásady non-refoulement, která vyplývá z Ženevské úmluvy a také z čl. 3 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Obdobné ustanovení vtělující tuto zásadu do českého právního řádu se nachází v § 14a zákona č. 325/1999, o azylu (dále jen „zákon o azylu“). Judikaturu vztahující se k zásadě non-refoulement tak lze čerpat z rozhodnutí k oběma těmito ustanovením. [...] Klíčovým pojmem případů vyhoštění je ‚reálné nebezpečí‘. Aby vyhoštěním došlo k porušení čl. 3 EÚLP, musí stěžovatel prokázat, že existují závažné důvody se domnívat, že dotčené osobě, bude-li vyhoštěna, hrozí reálné nebezpečí, že bude vystavena zacházení v rozporu s čl. 3 (Saadi proti Itálii, rozsudek velkého senátu, 28. 2. 2008, č. 37201/06). Reálné nebezpečí přitom neznamená jistotu, ale určitou míru pravděpodobnosti, že porušení stěžovatelových práv v cílové zemi nastane. ESLP požadovaný standard vyjadřuje slovy ‚existují závažné důvody se domnívat‘.“

[29] Ačkoliv od vydání citovaného rozsudku došlo k novelizaci znění § 179 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, lze judikaturní závěry vztahující se k § 14a zákona

č. 325/1999 Sb., o azylu, a jinou judikaturu vztahující se k zásadě *non-refoulement* stále aplikovat i při posuzování důvodů znemožňujících vycestování ve smyslu § 179 odst. 1 zákona o pobytu cizinců (usnesení NSS ze dne 21. 2. 2024, č. j. 3 Azs 320/2022-39, bod 18, či rozsudek NSS ze dne 18. 5. 2022, č. j. 5 Azs 84/2021-142).

[30] Co se týče obecné situace v zemi původu, Nejvyšší správní soud obecně souhlasí s městským soudem, že pouhý odkaz stěžovatele na špatnou situaci v zemi původu nemůže sám o sobě zpochybnit závěry závazného stanoviska. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu těžiště posouzení podle § 179 zákona o pobytu cizinců spočívá právě v tom, jak se tato obecná situace promítá do individuální situace cizince (např. rozsudek NSS ze dne 28. 5. 2021, č. j. 2 Azs 75/2020-47, bod 36). Městský soud se individuálními riziky stěžovatele zabýval, avšak jeho hodnocení je v jedné oblasti založeno na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu, jak bude vysvětleno níže.

[31] V nyní posuzovaném případě nebylo ze strany správních orgánů ani městského soudu zpochybněno tvrzení stěžovatele, že se v roce 2020 v Bělorusku zúčastnil některých protivládních demonstrací, že byl v této souvislosti krátkodobě zadržen a byl mu zabaven mobilní telefon, ani to, že v Běloruské republice obecně dochází k represím vůči účastníkům těchto demonstrací. Městský soud se však ztotožnil se závěrem správních orgánů o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatele týkajících se existence důvodné obavy ze skutečného nebezpečí ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců, a to s poukazem na skutečnost, že stěžovatel byl v minulosti zadržen jen krátce, bylo mu umožněno vycestovat z Běloruska a nepodal žádost o mezinárodní ochranu. Stěžovatel ve správním řízení pak vyjádřil obavu z hrozícího postihu po návratu do Běloruska právě s ohledem na své protivládní aktivity v roce 2020 s tím, že jeho jméno i s ohledem na obsah zabaveného mobilního telefonu je pravděpodobně uvedeno v databázi „politicky nespolehlivých osob“. V průběhu soudního řízení pak argumentaci týkající se obavy ze svého možného postihu coby osoby vracející se z dlouhodobého pobytu v zahraničí dále rozvedl. V podání ze dne 1. 4. 2026 uvedl, že občané Běloruska, kteří dlouhodobě žijí mimo jeho území, čelí při návratu do Běloruska různým zásahům do svých občanských práv a svobod. Zdůraznil, že od roku 2025 má praxe zadržování občanů při vstupu do Běloruska masový a cílený charakter. Na hranicích probíhá kontrola obsahu mobilních telefonů a bezpečnostní složky pomocí software na bázi AI porovnávají obličeje vstupujících osob s archivními foto a video materiály z protestů v roce 2020. Při návratu tak hrozí riziko zadržení a obvinění z různých trestných činů (např. trestný čin „organizace nepokojů“ nebo „financování terorismu“). Tuto argumentaci podpořil odkazem na konkrétní zprávy z mezinárodních zdrojů. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že městský soud pochybil, když tuto argumentaci nezohlednil s poukazem na údajnou procesní pasivitu stěžovatele ve správním řízení (městským soudem odkazovaná judikatura kasačního soudu je navíc na nyní posuzovanou věc nepřipadná, neboť se vztahovala ke skutkovým tvrzením, která se týkala výhradně účastníků správního řízení, jako např. příslušnost ke křesťanské církvi, existence partnerského vztahu). Městský soud poté rovněž nesprávně vyhodnotil, že si správní orgány při posuzování možného naplnění skutečného nebezpečí vážné újmy obstaraly dostatek aktuálních, objektivních a relevantních informací z nestranného zdroje. Pochybení týkající se posouzení této otázky totiž Nejvyšší správní

pokračování

soud spatřuje již v postupu správních orgánů, které svůj závěr o možnosti vycestování stěžovatele opřely o nedostatečné podklady.

[32] Ministerstvo vnitra i ministr vnitra ve svých závazných stanoviscích, jimiž byly správní orgány vázány ve věci posouzení důvodů znemožňujících vycestování, vyšli ze souhrnné zprávy OAMP nazvané „*Bělorusko: Bezpečnostní a politická situace v zemi, vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv*“ z května 2025 a dále ze zprávy OAMP nazvané „*Bělorusko: Současná situace účastníků protestů proti výsledkům prezidentských voleb konaných v roce 2020*“ ze dne 18. 3. 2025. Specifické otázky navrátilců ze zahraničí se věnuje pouze první z nich, a to v jednom krátkém odstavci. Ten v poslední větě konstatuje, že: „*Ministerstvo vnitra je také povinno sledovat pohyb občanů pracujících v zahraničí a pracovní agentury musí hlásit osoby, které se nevrátí ze zahraničí podle nahlášeného harmonogramu*“. Ve druhé zprávě je pak uvedeno, že běloruské orgány disponují databází údajů o všech zadržených po začátku protestů v roce 2020, kdy tyto informace jsou využívány mimo jiné během pohraničních kontrol. Ve zprávách však již není jakkoliv uvedeno, jaká konkrétní opatření takto „nahlášeným“ osobám po návratu hrozí, ani jaká je v tomto ohledu reálná praxe běloruských orgánů. Ve spise se tak nenachází žádné další podklady, které by tuto problematiku blíže osvětlovaly. Nejvyšší správní soud v této souvislosti zdůrazňuje, že součástí podkladů pro vydání závazného stanoviska nebyla žádná komplexní zpráva či analýza týkající se faktického stavu v zemi původu, jejímž původcem jsou důvěryhodné zdroje, jako jsou mezinárodní nebo nevládní organizace (srov. obdobně rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 26/2024-29, bod 31). Těmto požadavkům podklady ve správním spise v otázce situace navrátilců zjevně nedostály.

[33] Nejvyšší správní soud uzavírá, že podklady shromážděné správními orgány týkající se situace navrátilců do Běloruska, z nichž vychází i revizní závazné stanovisko, nelze považovat za úplné a dostatečné pro vydání zákonného rozhodnutí. Shromážděním těchto zpráv o zemi původu nedostály správní orgány své povinnosti zjistit řádně a v dostatečném rozsahu skutkový stav. Skutkový stav vyžaduje v tomto ohledu zásadní doplnění. Nedostatečnost zpráv opatřených správními orgány plyne primárně z toho, že jsou v dané otázce pouze útržkovité. Ačkoliv obsahují znepokojivou informaci o sledování a hlášení občanů vracejících se ze zahraničí, nijak dále neanalyzují, co se s takto „nahlášenými“ osobami v praxi děje, jaká konkrétní opatření jim hrozí, ani jaká je reálná praxe běloruských bezpečnostních složek. Obě závazná stanoviska, která vychází z těchto zcela nedostatečných podkladů, nemohla řádně posoudit obavu stěžovatele plynoucí z jeho dlouhodobého pobytu v zahraničí. Výše popsané zásadní nedostatky skutkových zjištění mohly mít vliv na zákonnost závazných stanovisek a v důsledku toho i na zákonnost rozhodnutí o správním vyhoštění. Městský soud podle Nejvyššího správního soudu pochybil, pokud považoval závazná stanoviska v jejich souhrnu za zákonná.

[34] Nejvyšší správní soud tudíž poté, co zjistil nedostatky skutkových zjištění, které mohou mít vliv na zákonnost závazného stanoviska ministra vnitra ve spojení se závazným stanoviskem Ministerstva vnitra, zrušil kromě rozsudku městského soudu také rozhodnutí žalovaného, jehož podkladem závazné stanovisko bylo. Nejvyšší správní soud tímto nikterak nepředjímá, jak má být v dalším řízení posouzena obava stěžovatele plynoucí z jeho dlouhodobého pobytu v zahraničí, neboť v předchozím řízení nebyl zjištěn

skutkový stav natolik, aby mohl Nejvyšší správní soud v této otázce zaujmout jakékoliv meritorní stanovisko. V dalším řízení bude nutné doplnit podklady pro vydání závazného stanoviska tak, aby z hlediska kvalitativního odpovídaly co nejvíce požadavkům judikatury a postihovaly nejen obecné konstatování o sledování navrátilců, ale především reálnou praxi běloruských bezpečnostních orgánů. Pokud z doplněných zpráv o zemi původu vyplyne, že navrátilcům, jako je stěžovatel, skutečně hrozí (s požadovanou mírou pravděpodobnosti) zvýšený zájem bezpečnostních složek, musí se správní orgány dále zabývat tím, jak se tento zájem bezpečnostních složek v praxi projevuje, a zda v kontextu celkové situace nezakládá reálné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců.

[35] O návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti v dané věci Nejvyšší správní soud nerozhodoval, jelikož rozhodl o samotné kasační stížnosti bez zbytečného prodlení po provedení nezbytných procesních úkonů (srov. rozsudek NSS ze dne 4. 4. 2019, č. j. 9 Azs 72/2019-32).

[36] S poukazem na shora uvedené shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost důvodnou, a proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadený rozsudek městského soudu. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského (městského) soudu, může současně se zrušením rozhodnutí krajského (městského) soudu sám o žalobě nebo návrhu rozhodnout, pokud byly pro takový postup důvody již v řízení před krajským (městským) soudem a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout (§ 110 odst. 2 s. ř. s.). V dané věci by městský soud v souladu s vysloveným závazným právním názorem neměl jinou možnost, vzhledem ke zjištěným vadám správního rozhodnutí než zrušit rozhodnutí žalovaného. Nejvyšší správní soud proto v souladu s § 110 odst. 2 ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm je žalovaný vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 s. ř. s.).

[37] Protože Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu a zároveň zrušil i rozhodnutí žalovaného, rozhodl také o náhradě nákladů řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí městského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Stěžovatel měl v projednávané věci plný úspěch, proto má podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. právo na náhradu nákladů řízení proti neúspěšnému žalovanému.

[38] Stěžovatel v nynějším řízení o kasační stížnosti nepředložil Nejvyššímu správnímu soudu vyúčtování nákladů řízení, proto soud vycházel při určení nákladů řízení ze skutečností zřejmých ze soudních spisů. Zástupkyně stěžovatele učinila v řízení před městským soudem tři úkony právní služby – převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby a doplnění žaloby [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, ve znění pozdějších předpisů]. V řízení o kasační stížnosti učinila písemné podání soudu ve věci samé – podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za tyto čtyři úkony ji náleží odměna ve výši 4 x 4 620 Kč (§ 7 bod 5 a § 9 odst. 5 advokátního tarifu) spolu s paušální náhradou hotových výdajů za učiněný úkon ve výši 4 x 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Zástupkyně stěžovatele je plátcem DPH, proto

pokračování

se odměna a náhrada hotových výdajů zvyšují o částku odpovídající této dani (§ 57 odst. 2 s. ř. s.), tj. o 4 258,80 Kč. Celková částka náhrady nákladů řízení proto činí 24 538,80 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. června 2026

David Hipšr
předseda senátu